

DOI NUMBER

<https://doi.org/10.5281/zenodo.13608432>

How to Cite This**Article**

Gücyener, D. G. & Zümrüt Boyacıoğlu, E. (2024). "Fırsatçı Politik Konjonktür Dalgaları Teorisi Çerçevesinde Türkiye 2023 Genel Seçiminin İncelenmesi", *International Journal of Disciplines Economics & Administrative Sciences Studies*, (e-ISSN:2587-2168), Vol:10, Issue:4; pp: 123-132.

International Journal of Disciplines Economics & Administrative Sciences Studies is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License.

Fırsatçı Politik Konjonktür Dalgaları Teorisi Çerçevesinde Türkiye 2023 Genel Seçiminin İncelenmesi ***Analysis of Türkiye's 2023 General Election Within the Opportunist Political Business Cycle Theory**

Dilaver Göktuğ Gücyener¹ Ebru Zümrüt Boyacıoğlu²

¹ Yüksek Lisans Öğrencisi, Trakya Üniversitesi, SBE, İktisat ABD, Edirne, Türkiye.

² Doç. Dr. Trakya Üniversitesi, İİBF, İktisat Bölümü, Edirne, Türkiye.

ÖZET

"Politik Konjonktür Dalgaları Teorisi'nin" literatürünü politika kararlarının ekonomi üzerindeki etkisine yönelik çalışmalar oluşturmaktadır. Politik Konjonktür Dalgaları Teorisi, seçim dönemlerinde farklı politikalar kullanılarak ekonomik sürecin yönetilmesi sonucu makroekonomik dönüşümlerin araştırılmasını kapsamaktadır. Çalışmada politika ve ekonomi etkileşimleri Fırsatçı Politik Konjonktür Dalgaları Teorisi'ne göre değerlendirilerek iktisadi yaklaşımlar temelinde açıklanması amaçlanmıştır. Gayrisafi Yurtiçi Hasıla (GSYH), Tüketici Fiyat Endeksi (TÜFE), Üretici Fiyat Endeksi (ÜFE), döviz kuru, faiz oranları ve işsizlik oranları gibi makroekonomik altı değişken kullanılarak yapılan karşılaştırmalı analiz ile Türkiye'deki 2023 genel seçimlerinin Fırsatçı Politik Konjonktür Dalgaları Teorisi'ne uygunluğu incelenmiştir. Çalışma bulguları; GSYH, TÜFE, faiz oranları ve döviz kuru değişkenlerinin Fırsatçı Politik Konjonktür Dalgaları Teorisi'ne uyumlu sonuç gösterdiği, ÜFE değişkeninin kısmi uyumlu olduğunu, işsizlik değişkeninin teoriye uyumsuz sonuç verdiğini belirtmektedir.

Anahtar Kelimeler: Politik Konjonktür Dalgaları Teorisi, Para Politikası, Türkiye, Genel Seçim

ABSTRACT

Studies on the impact of policy decisions on the economy constitute the "Political Business Cycle" literature. Political Business Cycle covers the investigation of macroeconomic transformations that occur as a result of managing the economic process by using different policies during election periods. In the study, the interactions of politics and economy were evaluated according to the Theory of Opportunistic Political Business Cycle. Governments implement expansionary monetary policies until the elections and switch to contractionary monetary policies after the elections. The compliance of the 2023 general elections in Türkiye within the Opportunistic Political Business Cycle Theory was examined through a comparative analysis using six macroeconomic variables such as CPI, GDP, PPI, interest rates, exchange rates and unemployment rates. According to findings; that GDP, CPI, interest rates and exchange rate variables give results in accordance with the Theory of Opportunistic Political Business Cycle Fluctuations, PPI variable is partially compatible, and unemployment variable gives results that are incompatible with the theory.

Keywords: Political Business Cycle, Monetary Policy, Türkiye, General Election

1. GİRİŞ

Politika ve ekonomi aralarında etkileşim bulunan iki temel değişkendir. Ekonomi ve politika arasındaki bu etkileşim, ekonomi politikalarının seçim ile iktidara gelmiş hükümetler tarafından belirlenmesinden ileri gelmektedir (Sezgin, 2007, 138). Ekonominin etkin bir biçimde sürdürülebilirliği, siyasi iradenin uyguladığı politikalara bağlı olmaktadır. Siyasi irade tarafından alınan ve uygulanan politikalar ekonomi üzerinde etki yaratabilmektedir. Hükümetler, para ve maliye politikaları ile gelir dağılımı adaleti, enflasyon kontrolü, işsizliğin azaltılması, üretimin artırılması gibi hedeflerine ulaşmaktadır (Savaş, 1998, 165). Politikanın ekonomi üzerindeki ağırlığının ve bu ağırlığın ekonomi üzerindeki etkisinin araştırıldığı çalışmalar "Politik Konjonktür Dalgaları" literatürünü oluşturmaktadır (Özkan & Tari, 2010).

Fırsatçı Politik Konjonktür Dalgaları Teorisi'ne göre mevcut hükümet, seçime kadar genişletici para politikaları uygularken, seçim sonrasında daraltıcı para politikaları uygulamaya başlamaktadır. Bu davranışın asıl sebebi ise iktidar olmaya devam edebilmektir. Genişletici para politikaları ile birlikte geleceği net göremediği için "miyop seçmen" olarak adlandırılan seçmeni kandırma eğilimindedir (Kuruçelik & Berber, 2024).

Çalışmanın amacı politika ve ekonomi ilişkilerini makro ekonomik parametreler açısından değerlendirmek ve politik dalgalanmalar yaklaşımı çerçevesinde hükümetlerin iktidarda kalma amacıyla birlikte uyguladıkları davranışların Türkiye 2023 Genel Seçimi açısından geçerliliğini test etmektir. Çalışmanın konusu olan Fırsatçı Politik Konjonktür Teorisini açıklamak için politika ekonomi ilişkileri ve bu ilişkileri belirleyen makro ekonomik değişkenler incelenecektir. Politik Dalgalanmalar Teorisi genellikle gelişmekte olan ve gelişmiş ülkeler çerçevesinde çalışılmıştır. Çalışmada, Türkiye'de faiz oranları, GSYH, döviz kuru ve TÜFE, ÜFE gibi

makro ekonomik nicel değişkenler ülkenin ekonomisi hakkında bilgi verebileceği için teoriyi test etmek amacıyla kullanılmıştır. Değişkenleri seçim öncesi ve seçim sonrası olarak farkı iki kategoride incelemek ve karşılaştırma yapmak, seçim politikalarının Fırsatçı Politik Konjonktür Dalgalanmaları Teorisi ile uygunluğunu ortaya çıkarmak amaçlanmıştır.

2. KAVRAMSAL ÇERÇEVE

Demokratik sistemlerin geçerli olduğu ülkelerde seçimler, siyasilerin para ve maliye politikalarını kullanarak temel ekonomik süreçleri etkilemeye çalışmasına sebep olan en önemli faktördür (Erdoğan, 2004, 3). Politik konjonktür teorilerinin çıkış noktası ekonomide yaşanan konjonktürel dalgalanmalara alternatif bir açıklama getirmektir. Politik konjonktür teorileri, iktidarların seçim dönemlerinde seçmenlerin oylarını tekrar elde etmek amacı ile, farklı iktisat politikalarını uygulayarak seçmenleri manipüle etme çabalarına ilişkin çalışmalardır. İktidar partilerinin oylarının maksimizasyonu ve iktidarda kalma hedefi ile yapılan politikalar sonucu temel makro ekonomik göstergelerde bir hareketlenme meydana gelmektedir. Bu etkileşim sonucu makro ekonomik değişkenlerde görülen iyi olsa da kısa ömürlü olan gelişmeler hükümetin tekrardan iktidar olma olasılığını artıracaktır (Nordhaus, 1975; Lindbeck 1976).

Politik konjonktür teorileri, hükümetlerin seçim öncesinde genişletici para politikaları ile birlikte geçici bir refah yarattığını, seçim sonrası daraltıcı politikaları uygulanması ile birlikte ekonomik dalgalanmalara neden olduğunu öne süren yaklaşımdır (Özer, 1998, 91). Seçim zamanı partiler kendi görüşlerine uygun olan alanlar üzerinde çalışma yapmaktadır (Eryılmaz & Murat, 2016). Seçim dönemlerinde hükümetlerce uygulanan genişletici politikalar sonucu ekonomide bir canlanma ile talep artışı ile üretim ve istihdam seviyesi yükselip, işsiz sayısı azalabilmektedir. Seçmenler üzerinde bilinçli olarak yaratılan olumlu ekonomik döngünün oy olarak dönmesi beklenmektedir. Seçim dönemlerinde yaşanan politika değişikliği nedeni ile oluşan konjonktür dalgalanmaları, siyasi iradenin iktidarda kalmak için menfaatçi düşünceleri ile hareket ettikleri iddiasına dayanmaktadır (Dinler, 2013, 527-528).

1975’li yıllardan itibaren Nordhaus ve Hibbs iki farklı açıdan politik konjonktür teorilerine ilişkin yaklaşımlar geliştirilmiştir. Nordhaus (1975), yeniden seçilme endişesi içindeki “*fırsatçı*” politikacıların neden olduğu politik konjonktür dalgalanmalar odaklanırken Hibbs (1977) ise, göreve gelmeleri ile sistematik biçimde farklı politikalar amaçlayan, “*partizan*” partilerin belirlediği politik konjonktürü ortaya koymuştur. Literatürde geleneksel yaklaşımlar olarak Politik Konjonktür Dalgalanmalar Teorileri; Nordhaus tarafından “Fırsatçı Politik Konjonktür Dalgalanmaları Teorisi” ve Hibbs tarafından “Partizan Politik Konjonktür Dalgalanmaları Teorisi” olarak iki farklı model olarak yer almaktadır.

Fırsatçı Politik Konjonktür Dalgalanmaları Teorisi’nin temelleri 1975 yılında W. Nordhaus tarafından atılmıştır. Nordhaus’a göre hükümet seçim dönemlerinde hükümet, seçmenlerin oylarını toplayabilmek adına ekonomiyi kısa süreli canlandırma girişimlerinde bulunmaktadır. Canlandırma amacı ile uygulamaya konulan genişletici para politikaları ilerleyen süreçte olumsuz sonuçlar ortaya çıkarmaktadır. Fırsatçı modele göre, hükümet seçimi kazanabilmek adına seçim öncesinde genişletici para politikaları uygulayıp, seçim sonrasında daraltıcı para politikalarına geçiş yapmaktadır. Hükümet olumsuz sonuçları gidermek amacı ile seçim sonrasında daraltıcı para politikalarını uygulamaya koymaktadır (Nordhaus, 1975). Nordhaus teorisi özetle; politikacıların oylarını arttırmak ve yalnızca seçim kazanabilmek için fırsatçı şekilde hareket ettiklerini ve seçmenlerin hoşuna gidecek geçici politikalar uyguladıkları yaklaşımını içermektedir (Nordhaus, 1989, 61).

Nordhaus teorisindeki modeller, seçmenleri tecrübesiz, miyop ve anlık karar veren seçmenler olarak düşünmektedir ve enflasyonla işsizliğin negatif ilişkili olduğu Phillips eğrisi çerçevesinde ekonomiyi tanımlamaktadır (Cebeci, 2019). Nordhaus’a göre seçmenlerin geleceği öngöremeyen, geçmişten ders almayan yapıları, hükümet partisinin seçim döneminde seçmenleri kandırarak tekrar seçilmesine olanak tanımaktadır (Şanlısoy, 2007, 91).

Partizan Politik Konjonktür Dalgalanmaları Teorisi ise, Douglas Hibbs (1977) tarafından Nordhaus’un Fırsatçı Politik Dalgalanmaları Teorisi temel alınarak geliştirilmiştir (Hibbs, 1994). Hibbs’in geliştirmiş olduğu modelde siyasi partilerin kendi partizan iktisadi hedeflerini takip ettikleri, politik ideolojilerinin tek amaç ve motivasyon kaynağı olduğu kabul edilmektedir (Şanlısoy, 2007). Partizan yaklaşımda, siyasi partiler yeniden seçilebilmek için ekonomiyi manipüle etmemektedir (Telatar, 1998, s. 47). Hibbs, Partizan modelde siyasi partileri muhafazakar görüşlü sağ ve sosyalist görüşlü sol partiler olarak iki farklı çerçevede incelemiştir. Teoriye göre sol partiler için önemli olan işsizlik iken sağ partiler için önemli olan enflasyon verileridir.

Tablo 1: Fırsatçı Politik ve Partizan Politik Konjonktür Dalgalanma Teorilerinin Karşılaştırılması

Fırsatçı Politik Konjonktür Dalgalanmaları Teorisi	Partizan Politik Konjonktür Dalgalanmaları Teorisi
<ul style="list-style-type: none"> • Temelleri 1975 yılında William Nordhaus tarafından atılmıştır • İktidar partisi odaklıdır. Partinin görüşü önemli değildir. 	<ul style="list-style-type: none"> • 1977 yılında Douglas Hibbs tarafından Nordhaus'un teorisi temel alınarak geliştirilmiştir. • İktidar partisini sağ-sol parti olarak inceler.
<ul style="list-style-type: none"> • Hükümet, iktidarda kalmak amacı için para politikaları uygular. • İktidar partisi seçimi tekrar kazanabilmek için seçim dönemlerinde farklı değişkenleri etkileyen para politikaları uygular. Sonuç önemlidir. 	<ul style="list-style-type: none"> • Hükümet, iktidarda kalmanın yanı sıra seçmenin istek ve beklentilerinin karşılanmasını da önemser. • Sol partiler için önemli olan değişken işsizlik iken, sağ partiler için bu değişken enflasyondur.

Kaynak: Yazarlar tarafından oluşturulmuştur.

İki teori arasında bulunan en temel fark, Nordhaus'a göre hükümet iktidarda kalmak için para politikaları uygular ve amacı sadece iktidarda kalmaktır. Hibbs'e göre ise hükümet iktidarda kalmanın yanı sıra seçmenin beklentilerinin ve isteklerinin karşılanmasını da önemsemektedir (Erdoğan, 2004) Modeller, adaptif (uyarlayıcı) beklentiler odağında analizler yapan, rasyonel beklentiler öncesi modellerdir. (Erdoğan, 2004, 50-51). Ayrıca her iki modelde de seçmenlerin seçimlerde oy verme kararlarının geçmişe dönük belirlendiği varsayılmaktadır (Telatar, 1998, 40).

3. LİTERATÜR

Ekonomik koşulların hükümetlerin politikalarını nasıl etkilediğine ve politik konjonktüre yönelik yapılan ampirik çalışmaların başlangıcı 1970'li yıllara dayanmaktadır. Kramer (1971) Amerikan kongresindeki seçimlerin ekonomik belirleyicilerini, Tufte (1975,1978) kongre kararlarının ekonomi nasıl etkilediğine ilişkin politikaları ele alarak temellerini oluşturmuşlardır. Nordhaus'un (1975) 1972 ABD başkanlık seçimlerinde yaptığı çalışması ile politik ekonomik konjonktür teorisi bu alandaki ilk teori olarak literatüre kazandırılmıştır.

Nordhaus, 1975; Lindbeck, 1976; McCallum, 1978; Alesina ve Sachs, 1988; Rogoff, 1990; Alesina ve Robina 1992; Heckelman ve Berument, 1998; gibi araştırmacılar çoğunlukla gelişmiş ülkeler için yaptıkları çalışmalarda öncelikle iktidar partisinin seçimleri etkilemek amacıyla maliye politikası araçlarını kullandığını ardından makroekonomik değişkenlerle sonuçlara odaklandıklarını tespit etmişlerdir.

Khemani (2000), çalışmasında 1960 ile 1994 yılları arasında Hindistan'da yapılan seçimlerin Fırsatçı Politik Konjonktür Dalgalanmaları Teorisi'ne uygunluğunu incelemiştir. Khemani yaptığı çalışmalarında "Miyop seçmeni etkilemeye çalışan popülist döngüler", "Asimetrik politikalar uygulanması" ve "Geçici refah uygulayan politikler" olmak üzere üç farklı modeli test etmiştir. Yaptığı testler sonucunda seçim dönemlerinin yatırım üzerinde negatif etkisi olduğu, bütçe açıklarını negatif yönde etkilediği ve tüketim harcamalarında azalmaya yol açtığı sonucuna varmıştır. Seçime yakın süreçte toplum için yapılan yatırımların daha fazla olduğu, seçim sonrasında ilgili harcamaların zaman içerisinde azaldığını vurgulamıştır. Khemani'nin bulgularına göre 1960-1994 arasında yapılan Hindistan genel seçimleri Fırsatçı Politik Konjonktür Dalgalanmaları Teorisi'ne uygundur.

Bertrand & Kramarz, Schoar, Thesmar (2006), adlı çalışmalarında hükümetin tekrardan seçilmek için aldığı aksiyonların Fırsatçı Politik Konjonktür Teorisi'ne uyumluluğunu ve aksiyonların siyasi bağlantıları olan özel firma yetkililerinin çalışanları hakkında aldığı kararlar üzerinde etkisini incelemiştir. Araştırmalar sonucunda özel firma yetkililerinin ve hükümetin arasındaki ilişkinin de bir değişken olabileceği ortaya çıkmıştır. Fransa'nın seçimlerde istihdam, vatandaşın iş kurmasına yönelik yardımlar ve yeşil alan tahribatı değişkenleri üzerinden Fırsatçı Politik Konjonktür Dalgalanmaları Teorisi'ne uygun olduğu sonucuna ulaşılmaktadır.

Drazen & Eslava (2003), çalışmalarında Kolombiya'da 2001 yılında yapılan Fırsatçı Politik Konjonktür Dalgalanmaları Teorisi'ne uygunluğunu incelemiştir. Yaptıkları incelemelerin sonucunda parasal büyüklük ve döviz kuru değişkenlerinin seçim sürecinden etkilenmediği ancak kamu harcamaları ve vergi değişkenlerinin Fırsatçı Politik Konjonktür Dalgalanmaları Teorisi'ne uygun olduğu sonucuna varmışlardır.

Bakırtaş ve Koyuncu (2005), seçimsel politik dalgalanmalar teorisinin geçerliliği beş makroekonomik değişken kullanarak Türkiye için test ettiği araştırmasında GSYH ve kamu harcamaları için geçerli olduğunu, M1, faiz oranları ve enflasyon değişkenleri için ise geçerli olmadığını tespit etmiştir.

Sezgin (2005), Türkiye'de 1950-2003 yılları arasında yapılan seçimleri regresyon analizleri test etmiştir. Sonrasında seçmen davranışlarını ölçmek için testler yapmış ve Türkiye'de 1950-2003 yılları arasında Politik Konjonktür Dalgalanmaları söz konusu olduğu sonucuna varmıştır.

Özkan (2010), 1980-2010 yılları arasında Türkiye’de yapılan genel seçimlerin Geleneksel Fırsatçı Konjonktür Dalgalanmaları Teorisi’ne uygunluğunu makroekonomik değişkenler kullanarak analiz etmiştir. Analizleri sonucunda genel seçimlerin ilgili değişkenler üzerinde politik konjonktür dalgalanmaları yarattığına dair kanıtlara ulaşmıştır.

Özkan & Tarı (2011), 1985 sonrasında yaşanan altı genel seçimi para arzı, kamu harcamaları ve GSYH değişkenleri ile incelemiştir. İki farklı model ile regresyon analizi kullanarak çalışmışlardır. Birinci modellerinde değişkenler üstünden istatistiki olarak anlamlı bir sonuca ulaşamamıştır. İkinci model ile birlikte Türkiye’de Politik Konjonktür Dalgalanmaları Teorisi’nin geçerliliğinin en belirgin olduğu seçimi 1987 seçimi olarak analiz etmişlerdir.

Altun (2014), 1950-2010 yılları arasında yapılan seçimlerin Fırsatçı ve Partizan Politik Konjonktür Dalgalanmaları Teorisi’ne uygunluğunu otoregresif hareketli ortalamalar yöntemi ile test etmiştir. Sonuç olarak Fırsatçı Politik Konjonktür Dalgalanmaları Teorisi’nin geçerli olduğu belirtilmiştir.

Kanca (2012), çalışmasında Türkiye’nin 1987,1991,1995,1999,2002,2007 yıllarında yapılmış olan genel seçimlerini genel ve özel makroekonomik başlıklar altında incelemiştir. İnceleme sonucunda farklı başlıkların, farklı seçimlerde Fırsatçı Politik Konjonktür Dalgalanmaları teorisine uygun olduğunu ancak bütün başlıkların hiçbir seçimde aynı anda uygunluk göstermediğini ortaya çıkarmıştır. Bu durum ekonominin yeterince planlı olmaması, daraltıcı politikalara geçtikten sonra beklenen sonuçların alınamaması, seçimlerin zamanında olmaması gibi nedenlere bağlanabilmektedir.

Kuruçelik, Berber (2024), çalışmasında 2007,2011,2015 ve 2018 yıllarında yapılmış olan genel seçimleri Cari Transferler, Gayrisafi Yurt İçi Hasıla, Kamu Harcamaları, Para Arzı, İşsizlik Oranları, Enflasyon, Yurtiçi Krediler ve Kamu Bankaları Kredileri başlıkları altında incelemiştir. İncelemeler sonucunda değişkenlerden kamu harcamaları 2018 genel seçiminde, para arzı 2018 genel seçiminde, enflasyon 2018 genel seçiminde, yurtiçi krediler 2011 ve 2018 genel seçiminde, kamu bankaları kredileri 2011 genel seçiminde Fırsatçı Politik Konjonktür Dalgalanmaları Teorisi’ne uygundur.

Karaçor & Saraç (2014), çalışmalarında Türkiye’de 1980-2004 arasında yapılan genel seçimlerin Fırsatçı Politik Konjonktür Dalgalanmaları Teorisi’ne uygunluğunu analiz etmişlerdir. Analizler ile birlikte seçim ekonomisinin “Seçim öncesinde yoğun kamu kaynakları kullanımı” ve “Seçmenlerin politik miyopluk, politikacıların ise politik miyopluk davranışı sergilemesi” olarak iki temel özelliği bulunduğunu vurgulamışlardır. Analizler sonucunda 1987 seçiminde emisyon hacmi, konsolide bütçe açığı, merkez bankası kredileri, 1991 seçiminde kamu sektörü çalışanları sayısı, şeker pancarı destekleme alım fiyatı, 1995 seçiminde emisyon hacmi, şeker pancarı destekleme alım fiyatı, 2002 seçiminde tütün destekleme alım fiyatı ve konsolide bütçe açığı değişkenlerinin Politik Konjonktür Dalgalanmaları Teorisi’ne uygun olduğu sonucuna varmışlardır.

Literatürdeki çalışmalar; Türkiye genel seçimlerinde seçilen değişkenlerin tamamının Fırsatçı Politik Konjonktür Dalgalanmalar Teorisi’ne aynı dönemde uygun olmadığı şeklindedir. Farklı dönemlerde farklı başlıklar uygunluk göstermektedir. Farklı ülkelerde yapılan ürün odaklı olmayan çalışmalarda ise gelişmiş ülkelere gelişmekte olan ülkelere geçiş yapıldıkça teoriye uyum sağlayan değişken sayısının arttığı gözlemlenmiştir.

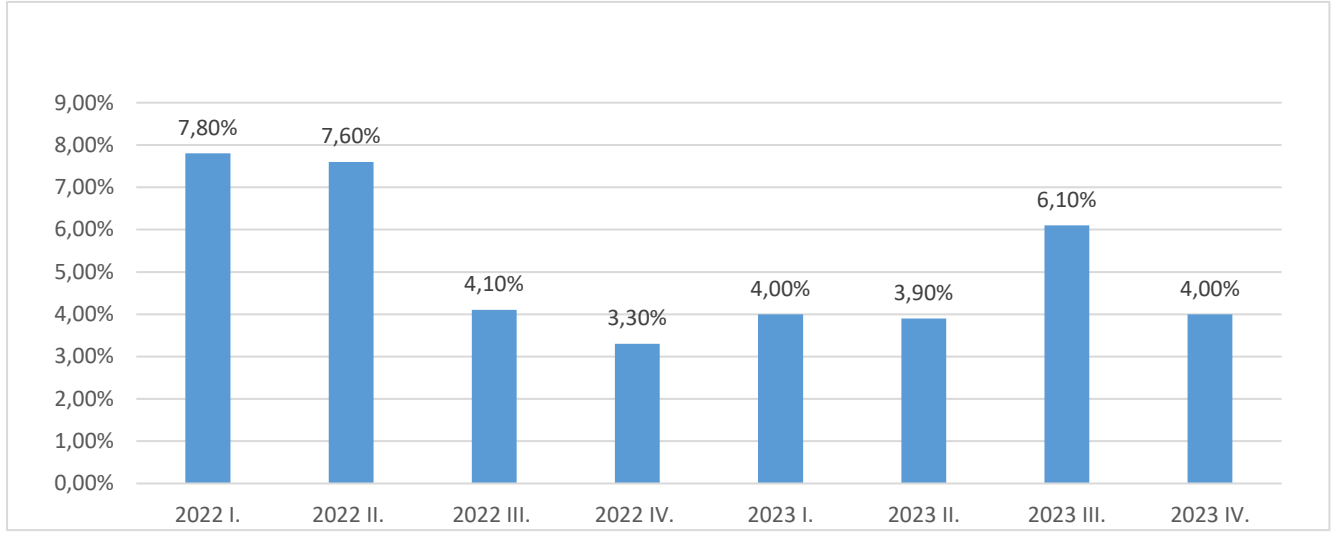
4. 2023 TÜRKİYE GENEL SEÇİMİ’NİN FIRSATÇI POLİTİK KONJONKTÜR DALGALANMALARI TEORİSİNE UYGUNLUĞUNUN İNCELENMESİ

4.1. Veri Seti ve Yöntem

Türkiye’de 2023 yılında ilk turu 14 Mayıs ve ikinci turu 28 Mayıs’ta yapılmak üzere bir genel seçim gerçekleşmiştir. Genel seçimin Fırsatçı Politik Konjonktür Dalgalanmaları Teorisi’ne uygunluğunu analiz etmek amacı ile Türkiye’nin genel ekonomik durumu hakkında bilgi edinebileceğimiz veri seti olarak altı makro değişkenler belirlenmiştir. Analizde GSYH, TÜFE, ÜFE, döviz kuru, faiz oranları ve işsizlik oranları kullanılmıştır. İlgili değişkenler ile ilgili veriler Türkiye Cumhuriyeti Merkez Bankası ve Türkiye İstatistik Kurumu verilerinden elde edilmiştir. Çalışmada altı farklı değişkenin seçim dönemi yaşadığı hareketlilik ve ilgili durumun Fırsatçı Politik Konjonktür Dalgalanmaları Teorisi’ne uygunluğunun test edilmesi amaçlanmıştır.

✓ GSYH

Gayrisafi yurt içi hasıla bir ülkenin ekonomik durumunu ölçmek için kullanılan makro ekonomik değişkenlerden biridir. Belirli bir dönemin içinde gerçekleşen tüm mal ve hizmet üretim değerlerine ulaşılmasını sağlamaktadır.

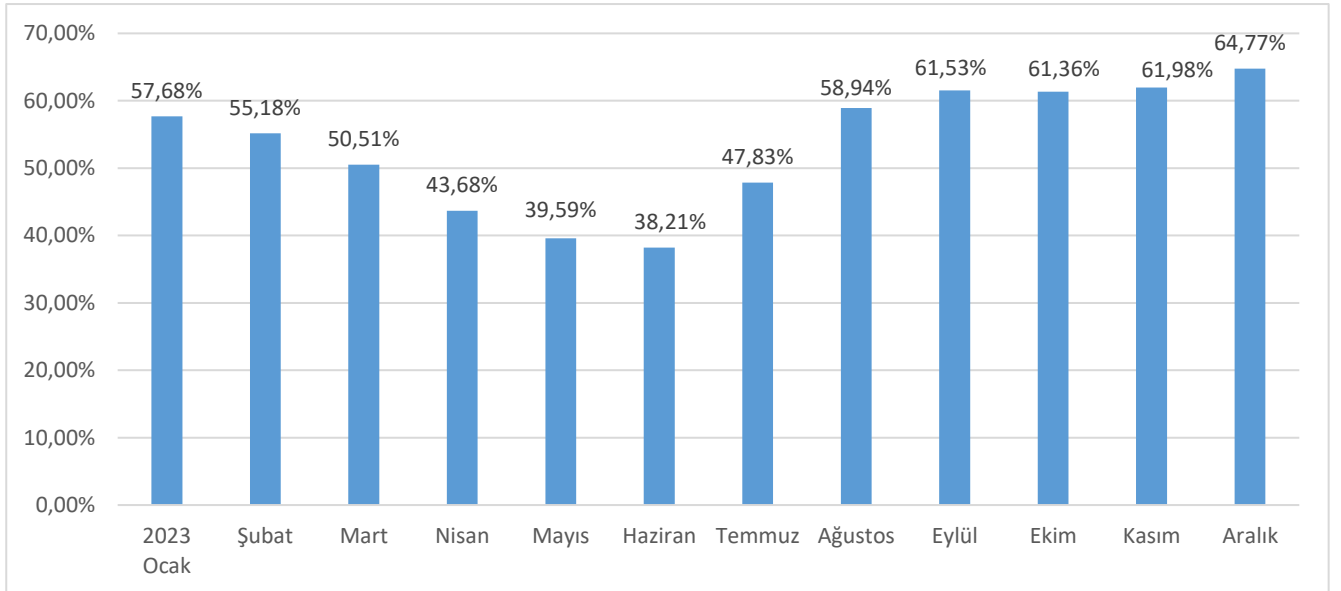
Grafik 1: 2022-2023 GSYH Oranı (bir önceki yılın aynı dönemine göre yıllık değişim %)

Kaynak: TÜİK (Dönemsel Gayrisafi Yurt İçi Hasıla, Yıllık, 2023)

2022-2023 GSYH oranı grafiği incelendiğinde 2023 III. çeyrek döneminde GSYH oranında belirgin bir artış yaşanmış ve sonrasında azalma eğilimine girmiştir. Bu durum Fırsatçı Politik Konjonktür Dalgalanmalar Teorisi'nin öngördüğü şekilde gerçekleşmiştir. Hükümetin seçim öncesi uyguladığı genişleyici para politikaları GSYH oranında artışa öncülük etse de sonrasında uygulanan daraltıcı para politikaları GSYH değerinin tekrardan azalmasına neden olmuştur. 2023 IV. Çeyrek dönemlik verilerde seçim öncesi düzeye geri gelen GSYH oranı için seçim değişikinde dalgalanma yaratmıştır ve teoriye uygun sonuçlar göstermiştir.

✓ TÜFE

TÜFE, tüketicinin yararlandığı malların ve hizmetlerin fiyat değişikliğini gösteren endekstir. TÜFE enflasyon ile doğru orantılıdır. Bu neden TÜFE üzerinden enflasyon ile ilgili yorum yapılmaktadır.

Grafik 2: 2023 TÜFE (Yıllık % değişim)

Kaynak: TCMB (Enflasyon Verileri, 2023)

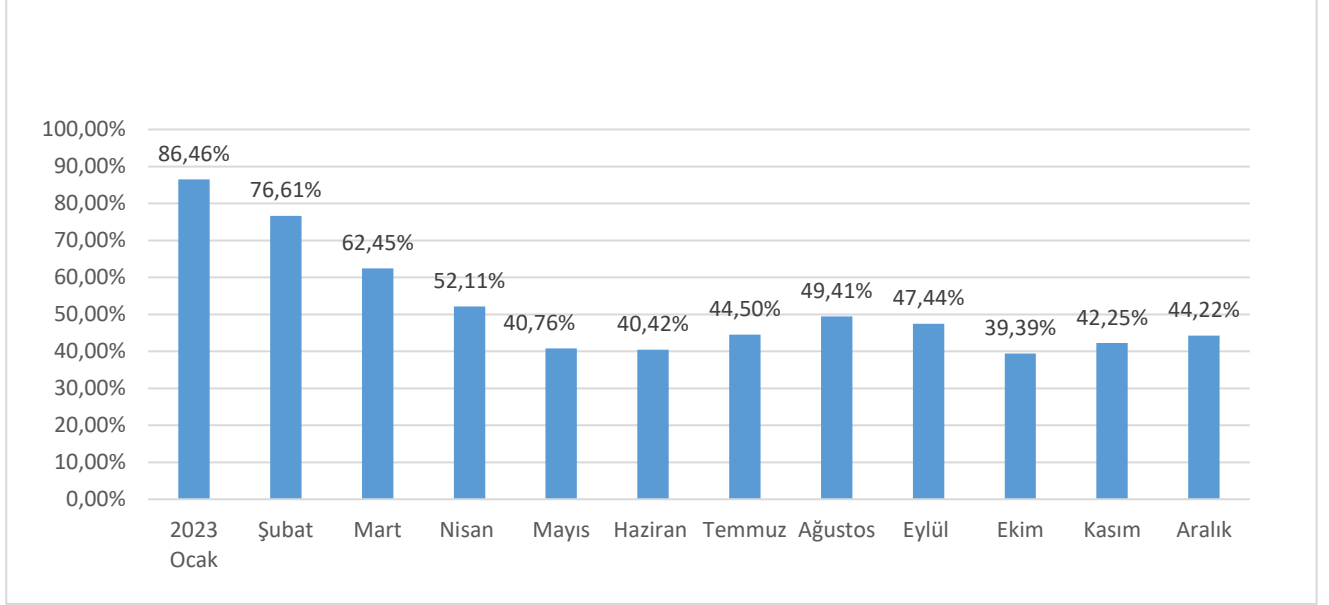
2023 TÜFE oranları incelendiğinde 64,77% ile birlikte Aralık ayı TÜFE oranının en yüksek olduğu dönemdir. Seçim öncesi TÜFE oranı istikrarlı bir şekilde azalmaya eğilimindedir. Genel seçimden bir ay sonra da düşüş gösteren TÜFE oranı, seçim sonrasında tekrar yükselme trendine girmiştir. Fırsatçı Politik Konjonktür Dalgalanmaları Teorisi ile karşılaştırıldığında TÜFE oranlarının teoriye uygun olduğu tespit edilmiştir. Seçim

zamanı öncesi azalma trendinde olan TÜFE oranı, seçim sonrasında uygulanan politikalar sonrası tekrar yükselmeye başlamış ve dalgalı bir seyir izlemiştir.

✓ ÜFE

ÜFE, üretici fiyatlarındaki zaman içerisinde olan değişimleri gösteren endekstir. ÜFE’de görülen değişimler bir süre sonra TÜFE’ye de doğru orantılı olarak yansımaktadır. Bu nedenle ÜFE üzerinden enflasyon hakkında yorum yapılabilir.

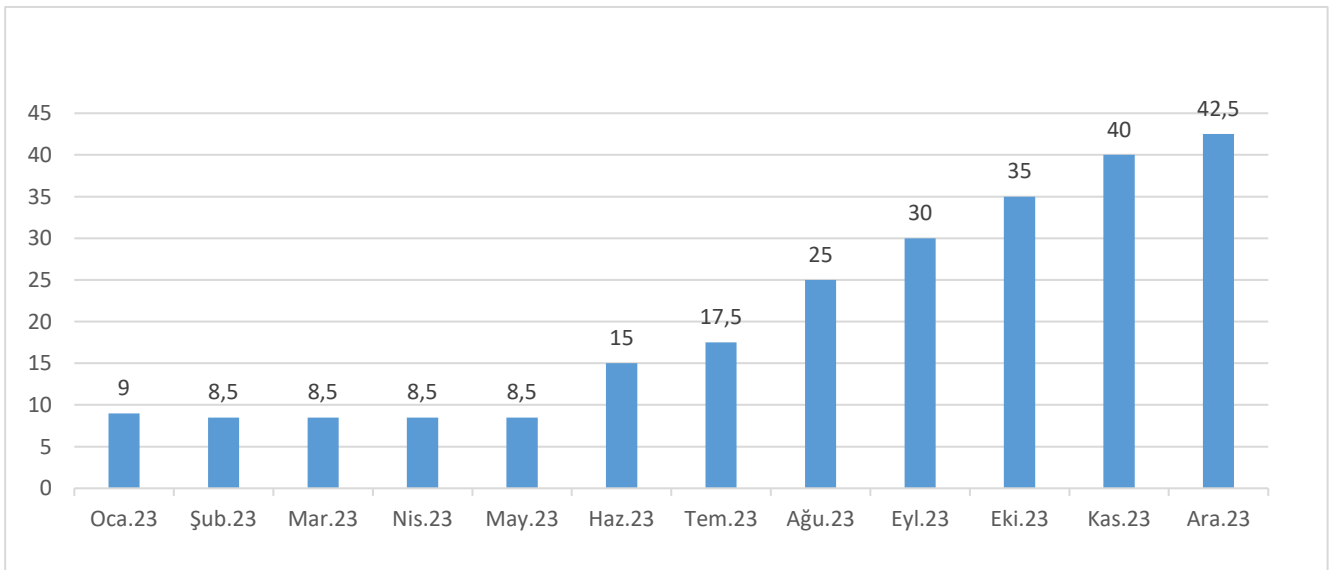
Grafik 3: 2023 ÜFE (Yıllık % değişim)

Kaynak: TCMB (Enflasyon Verileri, 2023)

Grafik 3 verilerine göre ÜFE oranları seçim zamanı olan 2023 Mayıs ayına kadar düşüş trendindedir. Seçim sonrası uygulanan daraltıcı politikalar ÜFE üzerinde belirgin bir değişim yaratmamış kısa süreli ve düşük oranlı kısmi bir dalgalanmaya neden olmuştur. Bu verilere dayanarak ÜFE’nin Fırsatçı Politik Konjonktür Dalgalanmaları Teorisi’ne tam olarak uygunluk göstermediği kısmi olarak etkileşim yarattığı tespit edilmiştir.

✓ Faiz Oranları

Bir hafta içinde vadeli repo işlemlerine uygulanan faiz anlamına gelen politika faizi TCMB’nin enflasyon karşısında alabildiği aksiyonlardan biridir. Enflasyon tehdidi ile karşılaşan Merkez Bankası faiz oranlarında artışa gidebilmektedir. Bu durumun sonucunda enflasyonda gerileme beklentisi oluşmaktadır.

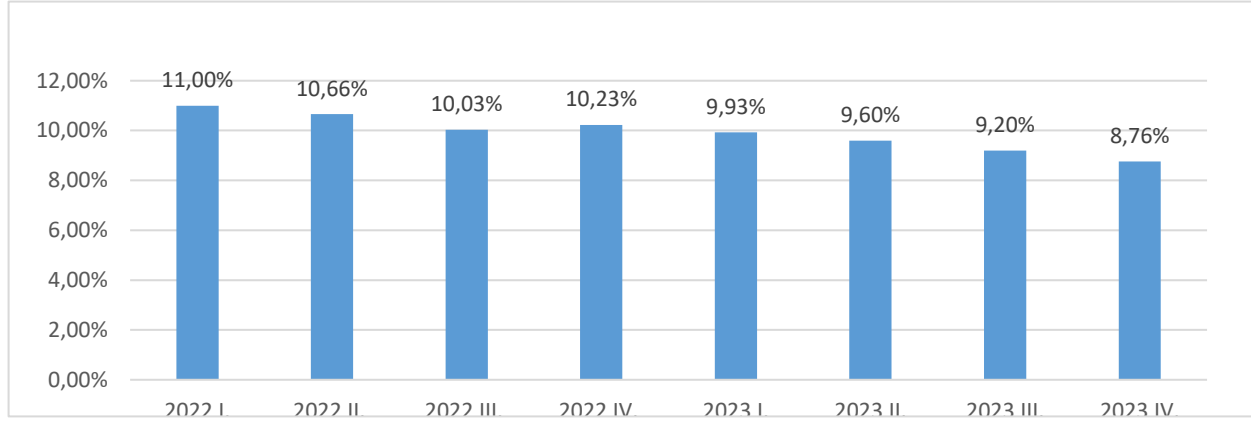

Grafik 4: 2023 Faiz Grafik Oranları (%)

Kaynak: TÜİK (Faiz İstatistikleri, 2023)

2023 faiz oranları incelendiğinde Mayıs sonuna kadar sabit bir şekilde ve düşük oranlı genişletici para politikası şeklinde ilerleyen faiz oranı, Haziran ayı ile daraltıcı para politikası kapsamında hızlı bir yükselişe geçmiştir. Seçim ayı olan Mayıs'ta %8.5 seviyesindeki faiz oranının yükselişe geçmesinde ki amacın, enflasyonu ve döviz kurunu kontrol altına almak olduğunu belirtmek mümkündür. Seçim öncesi ve sonrası faiz oranlarında yaşanan dalgalanma ve ani yükseliş Fırsatçı Politik Konjonktür Dalgalanmaları Teorisi ile uyumlu bir sonuç göstermektedir.

✓ İşsizlik Oranları

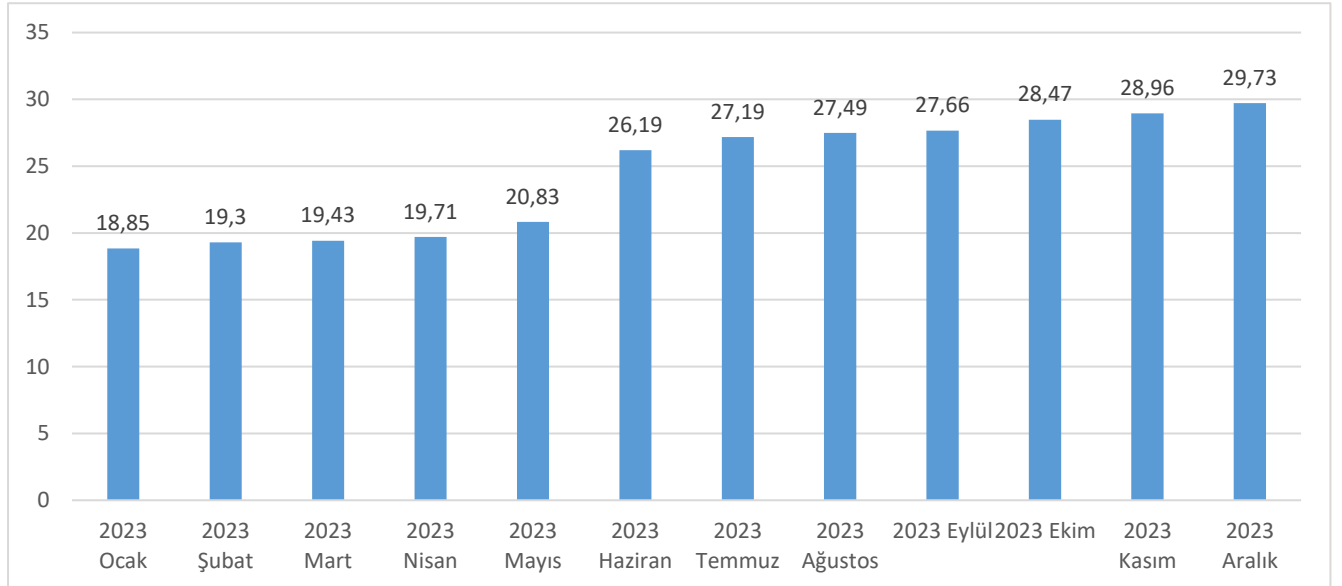
Grafik 5 : 2022-2023 İşsizlik Oranları

Kaynak: TÜİK (İstihdam, İşsizlik ve Ücret, 2022-2023)

2022-2023 işsizlik oranları incelendiğinde 2022 IV. çeyrek itibarı ile işsizlikte çok küçük oranlı düşüş yaşandığını görülmektedir. 2023 II. çeyrekte gerçekleşen genel seçim, işsizlik oranının trendini değiştirmemiştir. Bu sebeple işsizlik oranının Fırsatçı Politik Konjonktür Dalgalanmaları Teorisi ile uyumlu olmadığı ve trendinde bir dalgalanma/değişiklik göstermediği sonucu tespit edilmiştir.

✓ Döviz Kuru

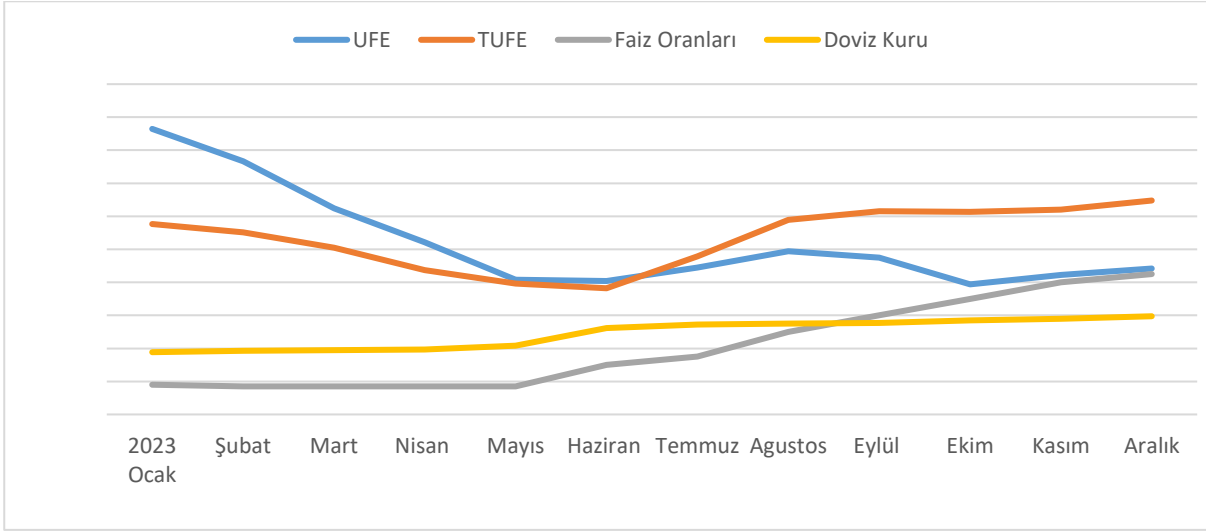
Bir ülkenin para biriminin farklı ülkelerin para birimlerine karşı sahip olduğu değeri yansıtan döviz kuru ülke ekonomisi üzerinde önemli olan makro ekonomik değişkenlerden biridir.

Grafik 6: 2023 Döviz Kuru USD/TRY

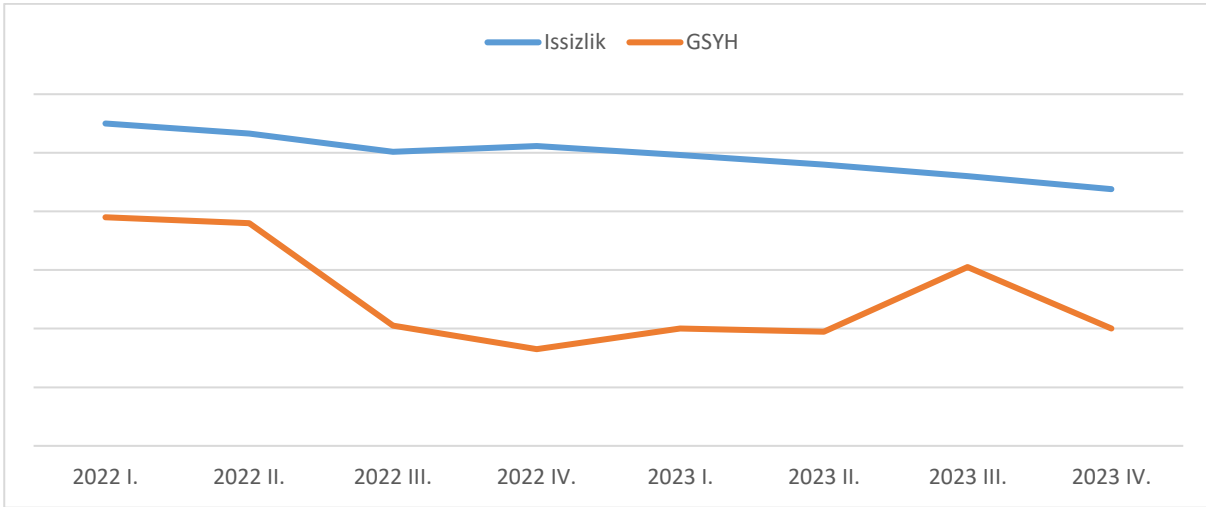
Kaynak: TCMB (Döviz Kurları, 2023)

Grafik 6 verilerine göre Mayıs sonuna kadar sabit bir şekilde belirli bir düzeyde ilerlediği, Haziran ayı ile birlikte yükseliş trendine geçerek dalgalanma gösterdiği görülmektedir. Seçim sonrasında döviz kurunda yaşanan bu artış, 2023 seçimlerinde döviz kuru değişkeninin Fırsatçı Politik Konjonktür Dalgalanmaları Teorisi'ne uygun olduğunu göstermektedir.

Grafik 7 : ÜFE, TÜFE, Faiz Oranı, Döviz Kuru Değişimi (2023)

2023 yılına ait GSYH, TÜFE, ÜFE, faiz oranları, işsizlik oranları ve döviz kuru verileri incelendiğinde 2023 Türkiye Genel Seçimleri döneminde TÜFE, faiz oranları ve döviz kuru makro ekonomik değişkenlerinin Fırsatçı Politik Konjonktür Dalgalanmaları Teorisi'ne uygun bir seyir izlediği ve teorinin geçerli olduğu bulgusu elde edilmiştir. Söz konusu değişkenler 2023 Mayıs ayı dahil olmak üzere stabil şekilde ilerlerken seçim sonrası sonrasında farklı yönlü bir değişim ya da sıçrama göstermiştir. ÜFE değişkeninde kısa dönemde dalgalanma yaşanmıştır ancak kısa süren dalgalanma döneminin ardından verilerin seçim öncesi değerlerine dönmesi, ilgili değişkenin teoriye tam olarak uygunluk göstermediği şeklinde değerlendirilebilir.

Grafik 8 : İşsizlik Oranı ve GSYH Oranı Değişimi Değişimi (2022-2023)

Grafik 8 verilerine göre GSYH'de seçim öncesi dönem olan 2022 yılından 2023 II. çeyreğine kadar düşüş yaşanmıştır. Bu durum genişletici politikalar sonucu beklenenin aksine üretim kapasitesinde bir düşüşü ifade etmektedir. 2023 Haziran ayından itibaren uygulanan daraltıcı politikalar üretim hacminde bir dalgalanma yaratmıştır bu dalgalanma politikaların gecikmeli etkisi ve sadece seçim odaklı politikaların değil pek çok unsurun ekonomi üzerindeki etkisinin varlığı olarak değerlendirilebilir. Yine de GSYH değişkeninde seçim sonrası dalgalanma yaşanması Politik Konjonktür Dalgalanma teorisi ile uyumlu sonuçlar verdiği şeklinde yorumlanabilir. İşsizlik oranı değişkeni ise belirgin bir dalgalanma göstermemesi nedeni ile seçim öncesi ve sonrası açısından Fırsatçı Politik Konjonktür Dalgalanmaları Teorisi'ne uygunluk göstermemiştir. Bu verilere dayanarak işsizlik oranı; GSYH, TÜFE, ÜFE, faiz oranları ve döviz kuru değişkenleri arasında teoriye uygunluk göstermeyen tek değişkendir.

5. SONUÇ

Çalışmanın amacı Türkiye için önemli olan 2023 genel seçimlerinin, ekonomi üzerindeki etkilerini incelemek ve bu etkilerin Fırsatçı Politik Konjonktür Dalgalanmaları Teorisi'ne uygunluğunu analiz etmektir. Ülkelerin seçim dönemlerinin Fırsatçı Politik Konjonktür Dalgalanmaları Teorisi'ne uygunluğu için farklı zamanlarda farklı değişkenler kullanılmaktadır. Bu değişkenler genel olarak makroekonomik değişkenler olmakla birlikte

belirli bir ürünün fiyat bilgisi üzerinden de çalışmalar yapılmaktadır. Yapılan araştırmalar, gelişmekte olan ülkelerde makroekonomik değişkenlerin seçim dönemlerinde teoriye uygun sonuçlar verdiğini göstermektedir. Seçim politikalarının Fırsatçı Politik Konjonktür Dalgalanmaları Teorisi'ne uygunluğu, hükümetlerin iktidarda kalma arzularını gösteren popülist politikaları yansıtmaktadır.

Gelişmekte olan ülke konumundaki Türkiye farklı seçimlerde farklı değişkenler üzerinden teoriye uygunluk göstermiştir. Bu çalışmada 2023 Türkiye Genel Seçimi GSYH, TÜFE, ÜFE, faiz oranları, işsizlik oranları ve döviz kuru değişkenlerinin Fırsatçı Politik Konjonktür Dalgalanmaları Teorisi açısından uygunluğu incelenmiştir. 2023 Türkiye Genel Seçimi öncesi genişletici, sonrasında daraltıcı para politikası uygulanması, Türkiye ekonomisinde belirgin dalgalanma ve makro ekonomik verilerde bozulma (enflasyon artışı, faiz oranlarında artış, döviz kurlarında yükselme vb) gibi sonuçlar doğurmuştur. Çalışma bulgularına göre GSYH, TÜFE, faiz oranları ve döviz kuru değişkenlerinin teoriye uygunluk gösterdiği, ÜFE'nin seçim döneminde düşük bir dalgalanma ile kısmi olarak teoriye uygun olduğu, işsizlik değişkeninin ise teoriye uygun sonuç göstermediği tespit edilmiştir. Makroekonomik değişkenler üzerinden teoriye uyumluluk ekonomik istikrarın bozulması ile sonuçlanmıştır. Çalışma; Drazen & Eslava (2003) tarafından gelişmekte olan ülkeler arasında yer alan Hindistan ve Kolombiya'da yapılan araştırma bulgusu ile örtüşen sonuçlar göstermektedir.

2023'te genel seçim yapılan Mayıs ayının Türkiye adına ekonomik açıdan bir dönüm noktası olduğu sonucuna varılmaktadır. Politik konjonktür dalgalanmaları kısa süreçte miyop seçmen üzerinde etkili olsa da uzun süreçte ekonomiyi kötü yönde etkilemiştir. Ülke dinamiklerine ve ihtiyaçlarına uygun rasyonel politikaların ve yapısal reformların seçim dönemlerinde ihmal edilmesi, makro ekonomik değişkenlerde dalgalanmalar ve olumsuz sonuçlar yaratmaktadır. Araştırma sonucunda Türkiye'de benzer sonuçlar görülmüştür. Ekonomik istikrarın sağlanması ve etkin kaynak dağılımı için rasyonel politikaların her dönem sürdürülmesinin gerekliliği çalışma önerisi olarak sunulmaktadır.

KAYNAKÇA

- Alesina, A. ve Roubina N. (1992), "Political Cycles in OECD Democracies", *Review of Economic Studies*, 59 (4), s.663-688.
- Alesina, A., ve Sachs J. (1988), "Political Parties and the Business Cycle in the United States: 1948- 1984", *Journal of Money Credit and Banking*, 20 (1), ss. 63-82.
- Bakırtaş İ. & Koyuncu C. (2005). Politik Dalgalanmalar Yaklaşımı Çerçevesinde Türkiye'deki Seçimlerin Ekonometrik Analizi, *İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, Cilt: 19 Nisan 2005 Sayı: 1, s.55-66.
- Bertrand, M., Kramarz, F., Schoar, A., & Thesmar, D. (2006). Politicians, Firms and the Political Business Cycle: Evidence From France.
- Cebeci, İ. (2019). Politik Konjonktür Teorileri: Literatür Taraması. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, s. 1195-1203.
- Dinler, Z. (2013). Mikro Ekonomi. Bursa: Ekin Basın Yayın Dağıtım
- Drazen, A., & Eslava, M. (2003). The Political Business Cycle in Colombia on the National and Regional Level. *Archivos De Economia*, s. 1-28.
- Erdoğan, S. (2004). *Politik Konjonktür Hareketleri Teorisi Perspektifi ile Siyaset Ekonomi İlişkileri*. Değişim Yayınevi.
- Eryılmaz, F., & Murat, D. (2016). Politik Konjonktür Teorileri: Türkiye'den Kanıtlar. *Yönetim ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi*, s. 248-268.
- Heckelman, J. ve Berument H. (1998), "Political Business Cycles and Endogenous Elections", *Southern Economic Journal*, 64 (4), ss. 987- 1000.
- Hibbs, D. (1994). The Partisan Model of Macroeconomic Cycles: More Theory and Evidence for the United States. *Economics and Politics*, s. 1-23.
- Hibbs, D. A. (1977). Political Parties and Macroeconomic Policy. *The American Political Science Review*, Vol: 71, 1467-87
- Kanca, O. C. (2012). Türkiye'de Transfer Harcamalarının Salınımı ve Politik Gelişmeler. *İstanbul Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi*, s. 25-59.

- Karaçor, Z., & Saraç, T. B. (2014). Politik Konjonktür Dalgaları Teorileri Çerçevesinde Seçim Ekonomisi Kavramı ve (1980-2004) Dönemi Türkiye Uygulaması. s. 102-118.
- Khemani, S. (2000). Political Cycles in a Developing Economy.
- Kramer, G. H. (1971), "Short Term Fluctuations in US Voting Behavior, 1896- 1964," *American Political Science Review*, 65, ss. 131-143.
- Kuruçelik, S. K., & Berber, M. (2024). Politik Konjonktür Teorileri; Geleneksel Fırsatçı Model Türkiye Uygulaması (2003-2019). *Gümüşhane Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, s. 254-268.
- Lindbeck, A. (1976), "Stabilization Policies in Open Economies with Endogenous Politicians", *American Economic Review*, 66 (2), ss.1-19.
- McCallum, B. T.(1978), The Political Business Cycle: An Empirical Test", *Southern Economic Journal*, 44 (3), ss. 504-515
- Nordhaus, W. D.(1975). The Political Business Cycle. *The Review of Economic Studies*, s. 169-190.
- Nordhaus, W. D. (1989). Alternative Approaches To The Political Cycles. *Brookings Papers on Economic Activity*, Vol: 2, 1-68
- Özer, M. (1998). Modern Konjonktür Teorileri. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları
- Özkan, F. (2010). Politik Konjonktürel Dalgaları (Türkiye Analizi). *Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü*.
- Özkan, F., & Tarı, R. (2011). Türkiye'de 1980 Sonrası Seçim Dönemlerinin Politik Konjonktürel Dalgaları Teorisi Çerçevesinde Analizi. *Erciyes Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, Sayı 36, s. 223-238.
- Savaş, V. (1998). Politik İktisat. İstanbul: Beta Basın Yayın Dağıtım.
- Sezgin, Ş. (2005, Şubat). Politika ve Ekonomi İlişkisi: Politik Konjonktürel Dalgalar ve Ekonomik Oy Verme. *Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü*.
- Sezgin, Ş. (2007). Türkiye'de Politik Konjonktürel Dalgalar: 1950-2003 Dönemi. *Ankara Üniversitesi SBF Dergisi*, s. 136-154.
- Şanlısoy, S. (2007). Ekonomi - Politika Etkileşiminin Süreç Politikası Açısından Analizi: Türkiye Örneği. *Yayımlanmamış Doktora Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü*.
- Telatar, F. (1998). Makro Ekonomi-Siyaset İlişkileri: Politik Devresel Dalgalar. *Ekonomik Yaklaşım Dergisi*, Cilt:9, Sayı:31, ss. 37-60
- Tufte, E. (1975), "Determinants of the Outcomes of Midterm Congressional Elections", *American Political Science Review*, 69, ss. 812-82.
- Tufte, E. (1978), *Political Control of the Economy*, Princeton University Press.